

Журавський В.Л.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ВЕБ-РЕЙТИНГУ

У статті розглянуто стан українських університетів у веб-рейтингу університетів світу. Проаналізовано параметри веб-рейтингу. Оцінено існуючий стан Національного університету державної податкової служби України у веб-рейтингу університетів світу та визначено заходи щодо його покращення.

Ключові слова: рейтинг, веб-рейтинг, веб-присутність, веб-метрика, бібліометрика.

Журавский В.Л.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАЛОГОВОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ В МИРОВОМ ВЕБ-РЕЙТИНГЕ

В статье рассмотрено состояние украинских университетов в веб-рейтинге университетов мира. Проанализированы параметры веб-рейтинга. Оценено существующее положение Национального университета государственной налоговой службы Украины в веб-рейтинге университетов мира и определены меры по его улучшению.

Ключевые слова: рейтинг, веб-рейтинг, веб-присутствие, веб-метрика, библиометрика.

Zhuravskyy V.L.

NATIONAL UNIVERSITY STATE TAX SERVICE OF UKRAINE IN THE WORLD WEB RANKING

The article examines the state of Ukrainian universities in web ranking universities. The analysis set up your rating. Reviewed the status of National University of State Tax Service of Ukraine in Web Ranking of World Universities and defined measures for its improvement.

Keywords: *ranking, web ranking, web presence, webometrics, bibliometrics.*

Постановка проблеми. Вища освіта – один зі світових ринків, що найшвидше розвиваються, та привертає все більшу кількість студентів. Сучасні університети прагнуть якомога більше інтернаціоналізувати власну діяльність, адже це сприяє не тільки високим цілям розвитку країни, а й більш прагматичним цілям університетів – зростання престижності вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) у світі, а отже, і дорожча плата за навчання і зростання прибутку. Глобалізація сектору вищої освіти, пов'язана з глобалізацією економіки, лібералізацією торгівлі й зростанням мобільності викладачів і студентів. Багато університетів перестають бути суто національними навчальними закладами, беручи курс на інтернаціоналізацію, яка припускає велику доступність і прозорість.

Університет традиційно є місцем зберігання існуючого та продукування нового знання. Способи оцінювання якості університетської освіти і закладів, що надають таку освіту, постійно розвиваються і вдосконалюються. ХХІ ст. ознаменувалося появою глобальних рейтингів ВНЗ і закріпило поняття «Університет світового рівня». Використання різноманітних рейтингів в сучасних умовах набуває дедалі більшої ваги і стає загальноприйнятою практикою як для окремих країн, так і для світового співтовариства загалом. Розповсюдження міжнародних рейтингів пов'язане з тенденцією до інтернаціоналізації вищої освіти і відповідно зростаючими вимогами зацікавлених сторін до збільшення ступеня звітності, прозорості й ефективності вищої освіти. Міжнародні рейтинги дозволяють проаналізувати різні аспекти діяльності вищих навчальних закладів та більш повно охарактеризувати світовий ринок послуг вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень. До найбільш популярних світових рейтингів у сфері освіти належать Шанхайський рейтинг, рейтинг газети Таймс, веб-рейтинг університетів світу Webometrics. У 2003 р. Інститут вищої освіти Шанхайського університету Цзяо Тонг вперше опублікував

академічний рейтинг 500 провідних університетів світу (ARWU-500) і з того часу регулярно оновлює його [1]. У 2004 р. вперше був складений щорічний рейтинг газети Таймс (THE - додаток, присвячений вищій освіті). З 2005 р. рейтингування проводиться спільно з компанією Quacquarelli Symonds, QS) [2].

Потужною спробою досягнути глобальний освітній простір стало запровадження вебметричного рейтингу університетів світу (анг. Webometrics ranking of world's universities), за яким аналізують ступінь представлення університетів в Інтернеті. Рейтинг складають з 2004 року і публікують двічі на рік (у липні та січні). Його складає лабораторія кіберметрики (Cybermetrics Lab) Національної дослідницької ради Іспанії (National Research Council, CSIC), яка діє при Міністерстві освіти Іспанії. Він був ініційований задля заохочення кращої представленості академічних та дослідницьких установ в Інтернет-мережі та стимулювання вільного доступу до наукової інформації.

Рейтинг починався з аналізу 6 000 університетів у 2004 році, на сьогодні аналізують понад 24 000 вищих навчальних закладів і визначають їхнє місце відповідно до ступеня представлення в Інтернеті, застосовуючи свою власну методологію оцінки, що базується на Берлінських принципах визначення рейтингу вищих навчальних закладів (Berlin Principles on Ranking of Higher Education Institutions), які розробило ЮНЕСКО [3-5].

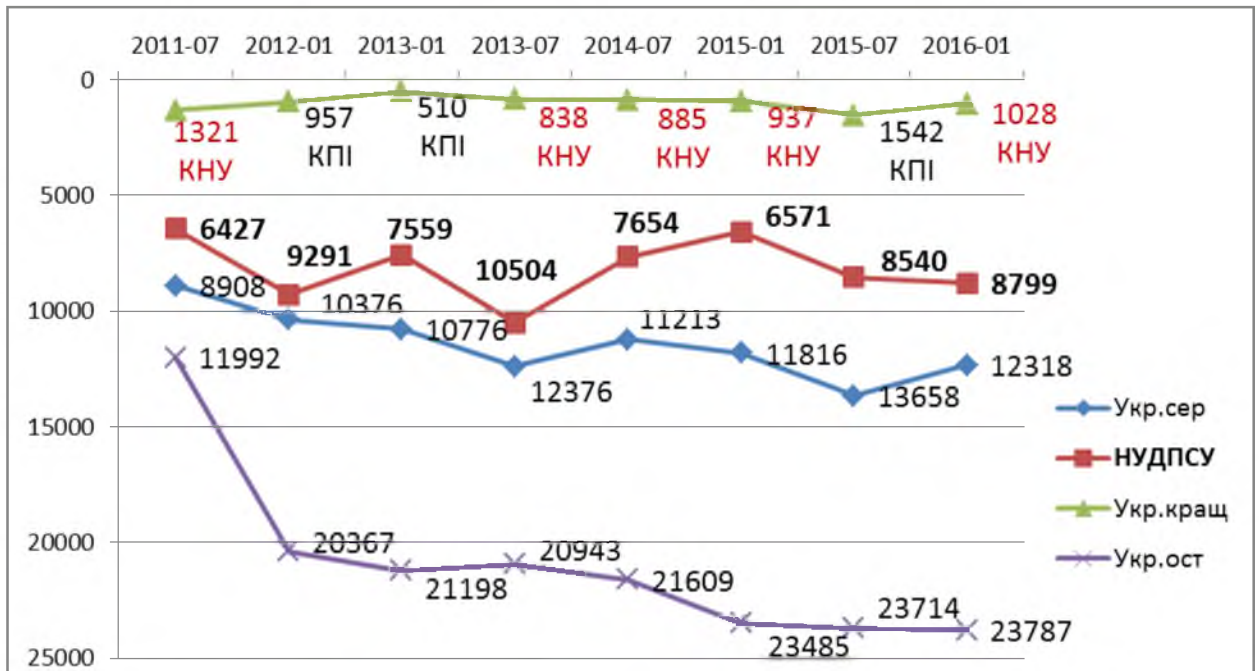
Публікація рейтингів є одним з найбільш потужних і ефективних інструментів для запуску і консолідації процесів зміни в наукових колах, підвищення прихильності науковців і створення вкрай необхідних у XXI сторіччі довгострокових стратегій. Мета полягає в тому, щоб не оцінювати Web-сайти, їх дизайн, популярність їх змісту в залежності від кількості візитів або відвідувачів. Web-показники повинні оцінювати діяльність університетів, з урахуванням його заходів та їх актуальності і впливу. Web-присутність повинна бути надійним дзеркалом університету. Розробники рейтингу наголошують на тому, що якщо веб-діяльність закладу є нижчою,

ніж академічні успіхи, навчальному закладу необхідно змінити свою мережеву політику, сприяти істотному збільшенню обсягу і якості електронних публікацій, сприяти активному використанню Web-засобів у роботі університету[6].

Метою статті є оцінка існуючого стану Національного університету державної податкової служби України у вебметричному рейтингу університетів світу та визначення заходів щодо його покращення.

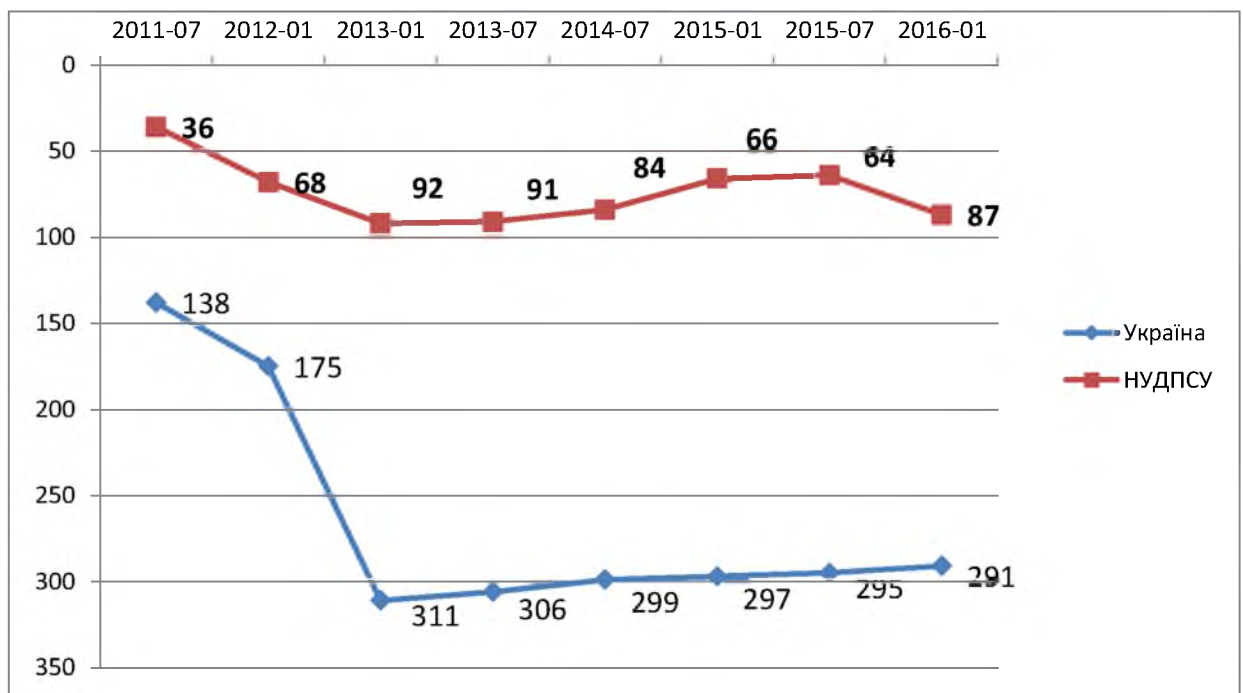
Виклад основного матеріалу. У січні 2016 року опубліковано черговий рейтинг Webometrics. Лідируючі позиції у рейтингу традиційно обіймають університети США. До 100 кращих університетів світу увійшли університети з 20 країн, зокрема: США (60), Великобританія (6), Канада (5), ФРН (4), Австралія (4), Китай (3), Швейцарія (2), Японія (2), Нідерланди (2), Бельгія (2), Бразилія (1), Тайвань (1), Мексика (1), Фінляндія (1), Норвегія (1), Сінгапур (1), Гонконг (1), Данія (1), Італія (1), Корея (1) [3].

Серед українських ВНЗ лідерські позиції у веб-рейтингу упродовж останніх 5-ти років утримують Київський національний університет ім. Тараса Шевченка та Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут (рис.1). За результатами останнього веб-рейтингу Київський національний університет ім. Тараса Шевченка кращий серед ВНЗ України, займає 1028 позицію у світовому рейтингу та 428 у європейському[3]. Загалом, до світового веб-рейтингу увійшли 291 вітчизняних ВНЗ (рис.2). Середній результат українських ВНЗ складає 12318 (рис.1). До 10 кращих українських університетів увійшли (табл.1) Київський національний університет ім.Тараса Шевченка, Національний технічний університет України КПІ, Харківський національний університет ім.В.Н.Каразіна, Таврійський Національний університет ім.В.І.Вернадського, Сумський державний університет, Національний технічний університет ХПІ, Національний авіаційний університет, Львівський національний університет Івана Франка, Національний університет Львівська політехніка, Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова.

Рис.1 Аналіз результатів НУДПСУ у світовому веб-рейтингу університетів

Джерело: складено і розраховано за даними <http://www.webometrics.info/en>

Рис.2 Аналіз результатів НУДПСУ у веб-рейтингу університетів серед ВНЗ України.

Джерело: складено за даними <http://www.webometrics.info/en>

Кращі ВНЗ України у веб-рейтингу університетів світу на 2016-01*

<i>rank ing</i>	<i>World Rank</i>	<i>University</i>	<i>Presence Rank</i>	<i>Impact Rank</i>	<i>Openness Rank</i>	<i>Excellence Rank</i>
1	1028	Київський національний університет ім.Т.Шевченка	1056	1400	134	1500
2	1664	Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут	710	1264	551	3013
3	1694	Харківський національний університет ім.В.Н.Каразіна	849	2799	845	2161
4	1904	Таврійський Національний університет ім.В.І.Вернадського	1673	1545	971	3191
5	2026	Сумський державний університет	1075	2308	500	3140
6	2082	Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	950	3110	389	2944
7	2136	Національний авіаційний університет	1253	1155	1133	3960
8	2225	Львівський національний університет ім. Івана Франка	2681	3997	914	2644
9	2242	Національний університет Львівська політехніка	1069	3226	673	3092
10	2365	Одеський національний університет ім.І.І. Мечникова	1137	4136	1569	2818

*Джерело: складено за даними <http://www.webometrics.info/en>

Національний університет державної податкової служби України (далі – Національний університет ДПС України) займає 8799 позицію у світовому веб-рейтингу (рис.1) та 87 позицію серед 291 українських ВНЗ (рис.2). За 2015 рік він опустився на 2228 позицій у світовому веб-рейтингу та на 21 позицію у вітчизняному. Серед вітчизняних ВНЗ економіко-юридичного спрямування Національний університет ДПС України розташувався на 10 позиції (табл. 2). В цілому, його результати веб-рейтингів за останні 5 років знаходяться вище середніх показників вітчизняних ВНЗ (рис.1).

Для з'ясування причин успіху та втрат досягнутих позицій у світовому веб-рейтингу університетів ВНЗ України, а також їх перспектив у майбутньому доцільно проаналізувати результати в розрізі ключових параметрів.

**Кращі ВНЗ України економіко-юридичного спрямування
у веб-рейтингу університетів світу на 2016-01***

<i>rank ing</i>	<i>World Rank</i>	<i>University</i>	<i>Presence Rank</i>	<i>Impact Rank</i>	<i>Openness Rank</i>	<i>Excellence Rank</i>
16	3095	Тернопільський національний економічний університет	4149	1809	2703	4892
31	5102	Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана	3312	8917	2339	4565
49	6557	Київський національний торговельно-економічний університет	2008	8485	3250	5484
59	6902	Університет економіки та права «КРОК»	4264	7216	7058	5484
64	7203	Харківський національний економічний університет	2471	10114	1602	5484
68	7658	Національний університет «Одеська юридична академія»	1393	10264	3615	5484
73	7826	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	1759	11169	1695	5484
75	7915	Чернівецький торговельно-економічний інститут	9031	7863	6264	5484
81	8426	Київська школа економіки	6450	8947	7941	5484
87	8799	Національний університет державної податкової служби України	5333	10144	6310	5484

*Джерело: складено за даними <http://www.webometrics.info/en>

Для аналізу взято 4 параметри: *Присутність (Presence)* - число сторінок регенерованих з пошукових ресурсів Google.com (20%). Відповідно, матеріали сайту мають бути публічними і досяжними із зовнішніх джерел, включаючи досяжність для пошукових роботів. *Вплив (Impact)* - число унікальних зовнішніх зв'язків (external links) на університетський домен (50%). Для збільшення валідності даних використовується два провайдери: Majestic SEO та ahrefs. Тому результуючі значення external inlinks та referring domains обирається як максимальні з цих двох джерел. На думку авторів веб-рейтингу, кількість таких лінків свідчить про видимість університету і важливість опублікованих матеріалів (велика частина таких лінків служить подібно до цитування в бібліографії). *Відкритість (Openness)* - кількість присутніх на сайті університету файлів у форматах Adobe Acrobat (.pdf), Microsoft Word (.doc, .docx) та Microsoft PowerPoint (.ppt), проіндексованих академічною пошуковою системою

Google Scholar (15%). Автори рейтингу вважають, що велика кількість таких документів засвідчує наявність на сайті не тільки адміністративних звітів, але й наукових матеріалів. *Висока якість (Excellence)* – наукові статті, що опубліковані авторами університету в журналах, проіндексованих бібліометричною базою SCOPUS, та входять до складу 10% статей, найбільш цитованих у своїх наукових галузях за версією Scimago Group (15%) [3].

Кращі результати українські ВНЗ показали за параметром «*Відкритість*» (*Openness*). За цим параметром до 1000 кращих університетів світу увійшли 11 ВНЗ від України, зокрема: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (134); Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут (389); Національний гірничий університет (389); Сумський державний університет (500); Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут (551); Національний університет Львівська політехніка (673); Національний університет харчових технологій (807); Харківський національний університет ім.В.Н.Каразіна (845); Львівський національний університет ім. Івана Франка (914); Харківський національний університет міського господарства ім.О.М. Бекетова (944); Таврійський Національний університет ім.В.І.Вернадського (971).

За параметром «*Присутність*» (*Presence*) до 1000 кращих університетів світу увійшли 5 українських ВНЗ, а саме: Національний педагогічний університет ім. Михайла Драгоманова (669); Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут (710); Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна (849); Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут (950); Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича (996).

За параметрами «*Вплив*» (*Impact*) та «*Висока якість*» (*Excellence*) до 1000 кращих університетів не попав жоден вітчизняний ВНЗ. Покращення саме цих параметрів веб-діяльності українських ВНЗ може значно зміцнити їх позиції у світовому веб-рейтингу.

Важливу роль у наданні суспільству цілісної картини стану вітчизняного наукового середовища та покращенні веб-діяльності українських ВНЗ належить системі «Бібліометрика української науки». В ній створено реєстр науковців України, які представили в мережі Інтернет інформацію про свої публікації; представлено єдине вікно доступу до бібліометричних показників українських учених і колективів у провідних наукометричних системах; запропоновано інструментарій аналітичної обробки бібліометричних даних для одержання інформації щодо галузевої, відомчої та регіональної структури вітчизняної науки; наведена джерельна база для експертного оцінювання результативності діяльності вчених і дослідницьких колективів. Ця система є національною складовою проекту Ranking of Scientists (Cybermetrics Lab). Інформаційні ресурси системи «Бібліометрика української науки» формуються шляхом опрацювання: створених науковцями на платформі Google Scholar бібліометричних профілів, які містять вивірену ними інформацію про результати публікаційної діяльності (ця платформа має найбільший обсяг проіндексованих наукових праць і є загальнодоступною); бібліометричних показників систем Scopus, Web of Science, Ranking Web of Research Centers [7].

Слід зазначити, що у грудні 2015 року Webometrics вперше опублікував поки що бета-версію ТОП 2000 університетів Google Scholar цитувань. Пальма першості належить Гарвардському університету – майже 1,3 млн. цитувань. До цього рейтингу увійшли і 4 українських університети: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (1496 місце, 12959 цитувань); Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана (1534 місце, 12174 цитувань); Сумський державний університет (1544 місце, 12021 цитувань); Тернопільський національний економічний університет (2057 місце, 6065 цитувань) [8].

Показники Національного університету ДПС України у веб-рейтингах університетів світу за останні 5 років представлені в табл.3.

**Показники Національного університету ДПС України
у веб-рейтингах університетів світу***

<i>Дата</i>	<i>Ukraine Ranking</i>	<i>World Rank</i>	<i>Presence Rank</i>	<i>Impact Rank</i>	<i>Openness Rank</i>	<i>Excellence Rank</i>
2011-07	36	6427	6294	2929	11687	7229
2012-01	68	9291	10818	8163	8755	9576
2013-01	92	7559	9714	6936	6209	5203
2013-07	91	10504	10391	10315	7822	5079
2014-07	84	7654	8792	9600	3574	5442
2015-01	66	6571	5479	9724	3254	5414
2015-07	64	8540	4123	9516	7642	5490
2016-01	87	8799	5333	10144	6310	5484
Середнє	74	8168	7618	8416	6907	6115

*Джерело: складено і розраховано за даними <http://www.webometrics.info/en>

На нашу думку результати веб-діяльності Національного університету ДПС України є нижчими, ніж академічні успіхи. Тому навчальному закладу необхідно змінити свою мережеву політику, сприяти істотному збільшенню обсягу і якості електронних публікацій, сприяти активному використанню Web-засобів у роботі університету. Для цього доцільно призначити відповідальних осіб та створити робочу групу з питань розвитку інтернет-присутності навчального закладу; розробити та розглянути на засіданні Вченої ради план заходів щодо розвитку веб-присутності університету в мережі Інтернет та покращення основних параметрів веб-рейтингу; передбачити засоби адміністративного та мотиваційного впливу на структурні підрозділи, їх керівників, наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників за результати веб-діяльності та внеску у розвиток веб-присутності навчального закладу в мережі Інтернет і покращення

параметрів веб-рейтингу та показників в системі «Бібліометрика української науки» тощо.

Формування та розвиток віртуального навчального середовища здійснить позитивний вплив на результати веб-діяльності університету [9]. Для активізації роботи з покращення параметрів схожих чи подібних до параметрів Webometrics доцільно зробити рейтинг сайтів підрозділів, забезпечити їх переведення на веб-адреси під-доменів загально університетського домену.

Значні успіхи може бути досягнуто у Google Scholar, якщо системно працювати з веб-сайтами наукових журналів університету та системою «Бібліометрика української науки». Якщо виконати вимоги Google Scholar (кожна стаття має свою Web-сторінку з відповідними мета тегами, змінено запис у robots.txt), то цей параметр швидко зростає. Також необхідно провести роботу щодо 100% присутності наукових та науково-педагогічних працівників у реєстрі науковців України в системі «Бібліометрика української науки».

Необхідно активізувати роботу щодо становлення та розвитку інституційного репозитарію [10], основна мета якого полягає у сприянні зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі; збільшенні цитованості наукових публікацій вчених, викладачів, аспірантів, магістрів, студентів чи працівників будь-якого структурного підрозділу університету шляхом забезпечення постійного вільного та безкоштовного доступу до них через мережу Інтернет; створенні надійної і доступної системи обліку, накопичення, систематизації та зберігання в електронному вигляді повних текстів творів.

Висновки. Міжнародні рейтинги дозволяють проаналізувати різні аспекти діяльності вищих навчальних закладів та більш повно охарактеризувати світовий ринок послуг вищої освіти. Запровадження вебметричного рейтингу університетів світу задля заохочення кращої представленості академічних та дослідницьких установ в Інтернет-мережі та

стимулювання вільного доступу до наукової інформації сприяє інтернаціоналізації вищої освіти, зростанню її якості, прозорості, доступності, поширенню нових наукових знань тощо.

Лідруючі позиції у веб-рейтингах традиційно обіймають університети США, а кращі українські ВНЗ борються за входження до ТОП-1000 кращих університетів світу.

Існуючий стан Національного університету ДПС України у вебметричному рейтингу університетів світу свідчить про те, що результати його веб-діяльності є нижчими, ніж академічні успіхи. Для виходу на лідерські позиції у веб-рейтингу серед вітчизняних ВНЗ, в тому числі серед університетів економіко-юридичного спрямування, необхідно змінити свою мережеву політику, сприяти істотному збільшенню обсягу і якості електронних публікацій, сприяти активному використанню Web-засобів у діяльності університету.

Список використаних джерел

1. Institute of Higher Education, Shanghai Jiao Tong University. Academic Ranking of World Universities. Retrieved on 10 May 2006.
2. Times Higher Education Supplement: World University Rankings. Retrieved on 10 May 2006. - Режим доступу: <http://www.thes.co.uk/worldrankings/>
3. Ranking Web of World Universities. – Режим доступу: <http://www.webometrics.info/methodology.html>.
4. Objectives of the Webometrics Ranking of World's Universities. – Режим доступу: http://www.webometrics.info/about_rank.html.
5. Журавський В.Л. Україна у вебметричному рейтингу університетів світу. / Проблеми гуманізації та виховання у вищому закладі освіти: матеріали X Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ірпінь, Вид-во НУДПСУ, 2012. – С.142-152.
6. Methodology The Ranking Web or Webometrics. - Режим доступу: <http://www.webometrics.info/en/Methodology>.
7. Бібліометрика української науки. - Режим доступу: http://www.nbuviar.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=pro_proect.
8. TOP 2000 UNIVERSITIES BY GOOGLE SCHOLAR CITATIONS. - Режим доступу: <http://www.webometrics.info/en/node/169>.

9. Журавський В.Л. Формування та розвиток корпоративного віртуального навчального середовища державних службовців податкової і митної сфери /В.Л.Журавський //Дистанційна освіта України 2013. Інформаційне освітнє середовище у системі дистанційного навчання в закладах освіти: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти. Збірник наукових праць. – Харків, ХНАДУ, 2013. С. 59-63.

10. Інституційний репозитарій Національного університету ДПС України. – Режим доступу: <http://library.asta.edu.ua/2014-10-03-08-05-42>.

Журавський Вадим Лаврентійович – кандидат наук з державного управління, доцент, начальник Центру дистанційної освіти Національного університету ДПС України.